

NOTAT

Projekt	Vindpark Thorup-Sletten, Natura 2000 konsekvensvurdering
Projektnummer	1321600259
Kundenavn	K/S Thorup-Sletten
Emne	Kommentarer til klage fra Danmarks Naturfredningsforening
Til	Eurowind Project A/S
Fra	Orbicon
Projektleder	Henrik Skovgaard
Tekst	Henrik Skovgaard
Revisionsnr.	0.2
Godkendt af	Anette Marqvardsen
Udgivet	20-11-2018

Kommentarer til klage fra Danmarks Naturfredningsforening over lokalplan 03-001, Vindmøller, Thorup-Sletten, Jammerbugt Kommune samt VVM-tilladelsen til projektet for så vidt angår Natura 2000 beskyttelsen.

Indledning

Danmarks Naturfredningsforening, lokalafdelingen Jammerbugt, har indsendt en klage til Nævnenes Hus over Jammerbugt Kommunes endelige vedtagelse af en lokalplan og en VVM-tilladelse, der giver mulighed for at opstille nye vindmøller ved Thorup-Sletten.

Sammen med lokalplanen er der udarbejdet en VVM-redegørelse med en tilhørende Natura 2000 konsekvensvurdering på grund af projektområdets nærhed til Natura 2000-områder. Begrundelsen er, at Jammerbugt og Vesthimmerlands Kommuner har vurderet, at det ikke på forhånd kunne afvises, at opstillingen af de nye møller kunne påvirke arter på udpegningsgrundlaget i de nærtliggende internationalt beskyttede naturområder (Natura 2000-områder) væsentligt. Med udarbejdelsen af en Natura 2000 konsekvensvurderingen har kommunerne opfyldt kravene i habitatdirektivets artikel 6 stk. 3 og 4, samt artikel 12 stk. 1, som er implementeret i habitatbekendtgørelsens § 6 stk. 1 og 2.

Den primære begrundelse for kravet om udarbejdelse af en Natura 2000 konsekvensvurdering var risikoen for påvirkning af fugle på udpegningsgrundlaget i fuglebeskyttelsesområder, herunder fortrængning, barriereeffekt og kollision med møllevingerne. Også risikoen for påvirkning af bilag IV arter som flagermus var et tema, som blev grundigt undersøgt og vurderet. Flagermus indgår dog ikke som et klagepunkt i DN's skrivelse.

For at kunne vurdere risikoen for, at fugle kolliderer med møllerne, blev der gennemført en feltundersøgelse, der belyser hvilke fuglearter, der passerer igennem det berørte område, deres trækretning samt deres flyvehøjde gennem mølleområdet. Dette gælder såvel fuglenes egentlige træk over området samt eventuelle lokale trækbevægelser, f.eks. mellem fourageringsområder eller til og fra overnattingspladser.

Observationerne blev jævnt fordelt over året med 60 observationsdage fra april 2015 til april 2016 (Durinck, 2016) for at dække både trækfugle, rastende fugle og ynglefugle. Fuglene blev registreret og artsbestemt ved hjælp af håndkikkert og teleskop, og der blev foretaget præcise højdemålinger af flyvende fugle ved hjælp af en laser rangefinder af typen Vectronix 21 Aero, når dette var muligt. Ved alle observationer noteredes desuden de enkelte fugles trækretning.

Trækretninger og højdemålinger indgår i beregninger og vurderinger i forbindelse med belysning af de potentielle indvirkninger af vindmølleprojektet for de observerede arter. Selve Natura 2000 konsekvensvurderingen er foretaget af Orbicon.

Klagepunkter

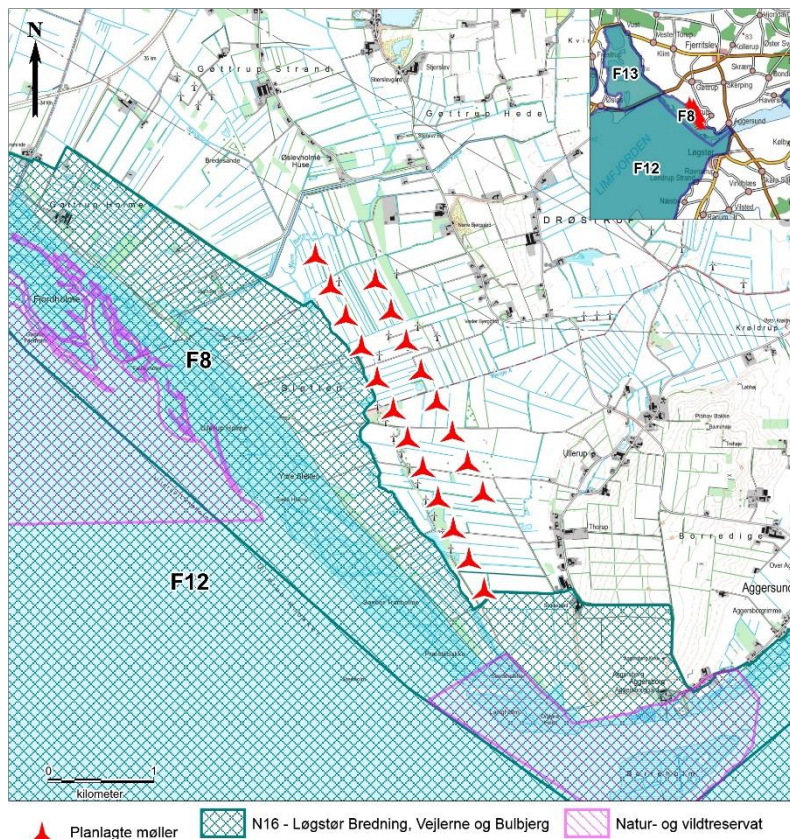
På baggrund af Natura 2000 konsekvensvurderingen anfører DN Jammerbugt i sin klage følgende punkter med relevans i forhold til Natura 2000 konsekvensvurderingen (øvrige klagepunkter vedr. mølleantallet, alternativer og påvirkning af landskabet behandles ikke i dette notat):

- *"DN Jammerbugt samt Danmarks Naturfredningsforenings Sekretariat, vil på baggrund af det eksisterende videns grundlag, konkludere betydelige negative konsekvenser for det omkringliggende N2000 område, herunder naturtyper og arter som er nævnt på udpegningsgrundlaget".* Udsagnet begrundes i klagen med, at opstilling af nye og større møller vil have væsentlige negative effekter i forhold til habitatområdets udpegningsgrundlag og med stor risiko for fuglekollisioner for fuglearter på udpegningsgrundlaget i fuglebeskyttelsesområder ved Løgstør Bredning, herunder skestork og trane.
- *"Observationerne af fuglelivet, 60 i alt, er sket i dagtimerne i 2015-2016, og DN vil dertil bemærke at mange trækfugle flyver om natten og generelt flyver lavt i tåge, blæst og diset vejr, med heraf større risici for kollision".*

- ”Med en gennemførelse af projektet lever Danmark ikke op til sine forpligtelser i forhold til EU-direktiverne, idet der ikke kan være tvivl om, at projektet vil forringe naturtilstanden hvad angår fuglene”. DN henviser til en EU-dom vedr. vindmølle planlægning for et ikke udpeget fuglebeskyttelsesområde i Bulgarien, hvor EU-Kommissionen har afsagt dom overfor Republiken Bulgarien, som har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til habitat-direktivets artikel 6, stk. 2.

Natura 2000 områderne

Projektområdet ved Thorup-Sletten grænser op til Natura 2000-område nr. N16 ”Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg”, idet de eksisterende og nye møller ligger i en afstand af mindre end 100 m fra Natura 2000-området, Figur 1.

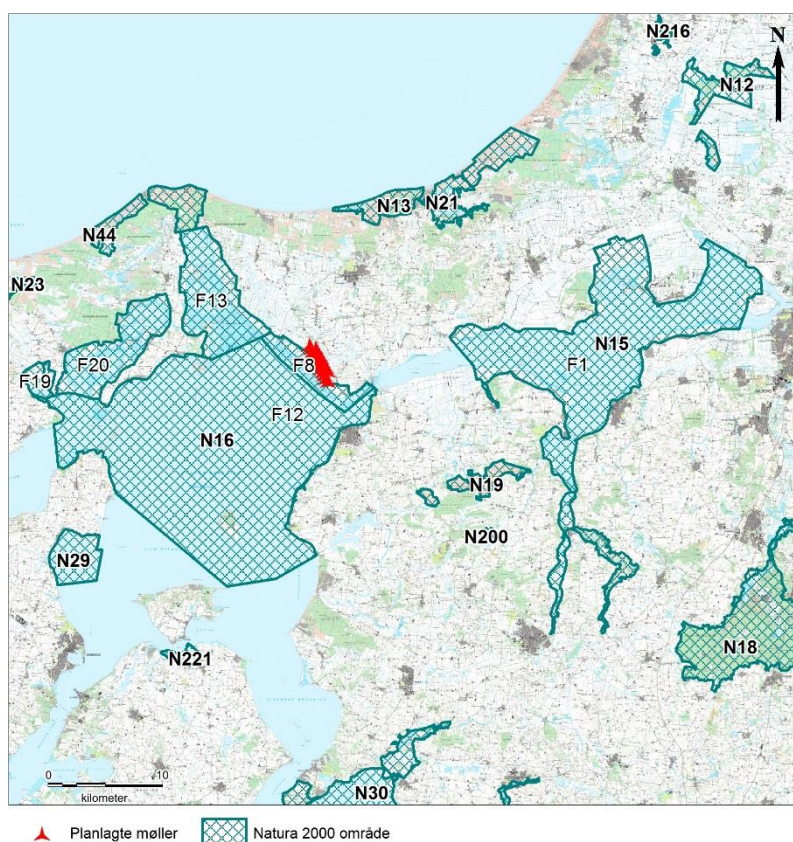

Figur 1: Beliggenheden af Natura 2000-område nr. N16 "Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg" med fuglebeskyttelsesområdet F8, der grænser op til projektområdet. (Bemærk, at de to sydligst placerede møller er udgået af det oprindelige projektforslag).

Natura 2000-område N16 består af habitatområde nr. H16, der omfatter hele Natura 2000-området, og fuglebeskyttelsesområderne nr. F8, F12, F13, F19 og F20.

De nærmeste fuglebeskyttelsesområder er F8, F12 og F13, hvorimod fuglebeskyttelsesområderne F19 og F20 ligger i en afstand af mere end 13 km fra projektområdet, Figur 2. Fuglebeskyttelsesområderne udgør tilsammen Ramsarområde nr. 6 – Vejlerne og Løgstør Bredning.

Mod øst, ca. 11 km fra projektområdet, ligger Natura 2000-område N15 "Nibe Bredning, Halkær Ådal og Sønderup Ådal" med habitatområde H15 og fuglebeskyttelsesområde nr. F1. Fuglebeskyttelsesområdet udgør samtidig Ramsarområde nr. 7 - Ulvedybet og Nibe Bredning.

Figur 2: Beliggenheden af projektområdet i forhold til nærtliggende Natura 2000-områder (N) med fuglebeskyttelsesområder (F). Der er kun angivet afgrænsninger af fuglebeskyttelsesområder i Natura 2000 områderne N15 og N16.

Habitatområderne rummer en lang række tørre og våde naturtyper (med strandeng som den arealmæssigt vigtigste) på udpegningsgrundlaget samt arter af insekter, padder og pattedyr (herunder damflagermus). Fuglebeskyttelsesområderne rummer en lang række yngle- og rastefugle, herunder især arter tilknyttet vand på grund af den geografiske placering ved Limfjorden. Udover hensynet til naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget i Natura 2000 områder skal der også tages hensyn til arter opført på habitatbekendtgørelsens bilag IV. En nærmere beskrivelse af udpegningsgrundlaget for Natura 2000 områderne findes i Orbicon (2016).

Redegørelse og kommentarer til klagepunkter

Forsigtighedsprincippet, der spiller en væsentlig rolle i administrationen af Natura 2000-områder, anfører, at en plan eller et projekt først må vedtages eller tillades, når det ud fra et videnskabeligt synspunkt uden rimelig tvivl kan fastslås, at planen eller projektet ikke skader Natura 2000-området (Naturstyrelsen, 2011). Skønt projektområdet ligger tæt op ad strandengene i Natura 2000-område N 16, er der ingen aktiviteter i tilknytning til etablering og drift af det nye vindmølleområde, der vil medføre påvirkninger af naturtypen strandeng eller andre naturtyper og arter (herunder damflagermus) på udpegningsgrundlaget i nærmeste habitatområde. Øvrige naturtyper inden for Natura 2000-området med undtagelse af nogle enkelte vandløb ligger i endnu større afstand og er dermed uden for det mulige påvirkningsområde. Der sker således ingen skade på habitatområder som følge af projektet.

Som anført i Natura 2000 konsekvensvurderingen vil der ved etableringen af de nye møller ske en forskydning af forstyrrelseszonerne for fugle, men også en udvidelse af det samlede potentielle fortrængningsareal, idet de nye større møller antagelsesvis har en forstyrrelseszone på op til 250 m mod de nuværende møllers 100 m forstyrrelseszone. Med denne konservative antagelse vil forstyrrelseszonen overlappe strandenge med et lille areal svarende til ca. 0,1 % af det samlede strandengsareal inden for Natura 2000-område N16 (Orbicon, 2016). Der vil stadig være tilstrækkelige potentielle fourageringsarealer for fugle inden for og udenfor Natura 2000-området og der vil desuden ske en gradvis tilvænning til de nye møller i området. Forstyrrelsen er dermed ubetydelig og vil ikke skade de relevante arter, der indgår i udpegningsgrundlaget og fouragerer på strandenge.

I forbindelse med estimeringen af kollisionsrisici for trækkende og lokalt fouragerende fugle er der benyttet et forsigtighedsprincip. I beregningsgrundlaget indgår summen af samtlige observerede individer, velvidende, at mange af de observerede fugle er dobbeltregistreringer. Herved vil det samlede antal fugle i området blive overestimeret, hvilket vil føre til et større estimat for antal fugle, der potentielt kan kollidere med møllevingerne. Det indgår heller ikke i kollisionsberegningerne, at fuglene kan vænne sig til møllerne, hvorved risikoen for kollision yderligere reduceres. Kollisionsberegningerne er således et "worst case" scenarie.

Betydningen af tabet ved kollision med møllerne er vurderet ud fra en metode, hvori indgår et mål for den ekstra dødelighed, som en bestand vurderes at kunne tåle (PBR - Potential Biological Removal). PBR beregnes ud fra bestandens størrelse, udviklingstendens og potentielle vækstrate (Wade, 1998). Denne metode betragtes som det bedste videnskabelige grundlag til vurdering af bestandspåvirkninger på fugle og pattedyr. Det kortlagte areal, der er benyttet i forbindelse med optællingen af lokale fugle omkring vindmølleområdet ved Thorup-Sletten anses for repræsentativt for området, idet der bl.a. indgår arealer i fuglebeskyttelsesområde F8 inden for Natura 2000-område N16. Kortlægningen er endvidere foretaget

ud fra et lokalt kendskab til forekommende fuglearter og deres relative hyppighed fordelt over årets 12 måneder.

I Natura 2000 konsekvensvurderingen er en række udvalgte fokusarter behandlet mere indgående end andre arter opført på udpegningsgrundlaget. Dette er sket efter en faglig vurdering af arterne på baggrund af observationer og tællinger fra feltundersøgelserne, arternes valg af levested og relevans i forbindelse med en vurdering af mølleprojektets betydning for disse. Der er ved udvælgelsen ligeledes foretaget en vurdering i forhold til hvilke arter, der blev behandlet mere indgående i forbindelse med konsekvensvurderingen af etableringen og udbygningen af vindmøllerne ved Klim Fjordholme (Kahlert, et al., 2010; Kahlert, et al., 2012).

Beregningerne viser, at med undtagelse af sangsvane og hjejle vil mindre end 1 % af samtlige trækkende og rastende fugle fra de lokale bestande i Natura 2000-områder risikere at kollidere med møllerne. For sangsvane er det beregnet, at 2,6 % af de lokale bestande kan kollidere med møllerne, mens det gælder for 1,3 % af hjejlerne. En sammenligning mellem det beregnede antal kollisioner og størrelsen af de bestande, hvorfra de trækkende fugle og rastende stammer, viser, at det i alle tilfælde kun er en meget lille del af den nationale bestand (under 2 ‰), der forventes at ville kollidere i projektområdet. Den største påvirkning vil være af hjejle med 1,6 ‰. Hvis bestandene for sangsvane og hjejle i fuglebeskyttelsesområderne F19 og F20 i de nordlige Vejler indregnes, er det beregnet, at 1,9 % af sangsvarnerne og 0,9 % af lokalbestanden af hjejlerne potentielt kan kollidere med møllerne.

Uanset hvilke lokalbestande, der medregnes, vil påvirkningen dog ligge inden for den beregnede bæredygtige dødelighed for sangsvane. Bestanden af sangsvarer i Danmark har inden for de seneste årtier været stærkt stigende, og bestanden, der har været grundlaget for vurderingerne, udgør kun 3,6 % af den samlede bestand der blev registreret i forbindelse med den nationale overvågning i Danmark (Pihl, et al., 2013). Derfor vurderes kollisionsrisikoen for sangsvane ikke at medføre skade for arten og bevaringsmålsætningen inden for de nærtliggende Natura 2000-områder eller den nationale bestand.

For hjejle er der beregnet et forholdsvis højt kollisionsantal, men andelen ligger dog langt under den beregnede bæredygtige dødelighed for nærtliggende Natura 2000-områder. Hjejlen er først og fremmest truet af mangel på ynglehabitater, og bestanden er vurderet som ugunstig i EU, men dog gunstig for hele Europa (Pihl, et al., 2013), selv om bestanden globalt er aftagende (BirdLife International, 2016). Trækbestanden har inden for Natura 2000-område N16 varieret meget mellem de enkelte år med over 30.000 nogle år til under 10.000 andre år. For det nærliggende mølleområde Klim-Fjordholme er det vurderet, at kollisionsrisikoen for hjejle er lille, bl.a. også fordi hjejlen kun forekommer i betydeligt antal i en meget kort pe-

riode (Kahlert, et al., 2010). Det er vurderet, til trods for en beregnet relativt høj kollisionsrisiko, at vindmølleprojektet ved Thorup-Sletten ikke vil medføre skade på trækbestanden i de nærtliggende Natura 2000-områder.

For kortnæbbet gås, der er opført på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde F8, er der også beregnet en dødelighed i forbindelse med kollision, der ligger langt under den bæredygtige dødelighed. Bestanden af kortnæbbet gås i Danmark har været stabil i perioden fra 2004 og frem til 2011 (Pihl, et al., 2013). Kollisionsberegninger for et tilsvarende mølleområde nord for Thorup-Sletten ved Klim Fjordholme viser tilsvarende, at en beregnet dødelighed på flere hundrede gæs årligt ikke har nogen konsekvens for bestanden og dermed for opretholdelsen af en gunstig bevaringsstatus for kortnæbbet gås i fuglebeskyttelsesområde F13 (Kahlert, et al., 2012).

Trækruten for fouragerende og lokalt migrerende skestørke mellem yngleområderne i Vejlerne og Vår Holm i Nibe Bredning passerer delvist gennem det planlagte vindmølleområde ved Thorup-Sletten. Den største trækintensitet og de største flokke er dog observeret trækkende længere sydover langs kysten ved Aggersborg (Orbicon, 2016; Durinck, 2016a). Antallet af ynglende skestork og trane er stærkt stigende i Danmark (Holm, et al., 2015), også i områder med mange vindmøller.

Estimatet for kollisionsrisici for skestork og trane er beregnet efter samme principper som de øvrige behandlede arter i konsekvensrapporten. Da der indgår dobbeltregistreringer i estimatet, antages dette dog at være konservativt under de givne forhold og forudsætninger. Den beregnede kollisionsrisiko for både skestork og trane er 0,0 % af lokalbestanden.

For de øvrige fokusarter, vil etableringen af de nye møller heller ikke medføre en forøget dødelighed, som kan være til skade for arternes udvikling og bevaringsstatus i de pågældende fuglebeskyttelsesområder og dermed Natura 2000-områderne.

Ovenstående vurderinger skal desuden ses i sammenhæng med, at Thorup-Sletten i dag også har vindmøller, om end de er mindre end de projekterede vindmøller. Det betyder, at merdødeligheden af fugle vil være mindre end de beregnede potentielle dødeligheder for fuglearterne. Desuden har grundige undersøgelser ved testvindmøllecentret ved Østerild vist, at trækfugle, der flyver over Østerild, bevidst undviger møllernes vinger, og antallet af kollisioner er mindre end tidligere antaget. Der blev således kun fundet én død fugl ved en vindmølle på trods af grundige og hyppige eftersøgninger i hele vindmølleparken (Therkildsen m.fl., 2017). De beregnede risici i Natura 2000 konsekvensvurderingen må således betragtes som et absolut worst case scenarie. Tab af enkelte individer af fugle over tid kan dog ikke udelukkes.

Til DN's bemærkning om, at observationer af fugle kun er sket i dagtimerne og ikke tager højde for at mange trækfugle flyver om natten, har Orbicon følgende kommentarer: Trækfugle kan trække både om dagen og natten, og det er ofte artsspecifikt, så f.eks. mange småfugle og vadefugle trækker om natten, mens f.eks. gæs, svaner, rovfugle, traner og storke trækker om dagen. Trækruterne for vandfugle går typisk langs kysterne med de vigtigste ruter i Jylland langs den jyske vestkyst, jyske østkyst og Skagen. Nattrækkende fugle (f.eks. droslere, sangere og andre småfugle) flyver ofte i stor højde (typisk højere end 1 km) og i stort antal under ideelle vejrforhold forår og efterår og oftest over en bred front snarere end langs hovedtrækruterne. Der er ingen oplysninger om, at området ved Thorup-Sletten skulle være en vigtig korridor for nattrækkende fugle. Undersøgelser ved testvindmøllecentret i Østerild har vist, at aktiviteten af nattrækkende fugle var væsentlig mindre end den lokale aktivitet i området om dagen (Therkildsen m.fl., 2017). Det vil sige, at det er de lokale fuglebestandes træk mellem fourageringsområder ved vindmøllerne, der udsat for den største kollisionsrisiko, når de i rotorhøjde skal passere vindmøller. Det er i overensstemmelse med en undersøgelse, som viser en lav kollisionsrisiko med vindmøller for nattrækkende spurvefugle, der trækker over en bred front (Desholm, 2006). Desuden vil nattræk typisk bestå af fuglearter, som ikke er opført på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I eller opført på udpegningsgrundlaget i de nærtliggende Natura 2000 områder ved Thorup-Sletten. Slutteligt skal nævnes, at selv fuglearter opført på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I ikke er strengt beskyttet (udover de almindelige fredningsbestemmelser) uden for Natura 2000 områder.

På baggrund af ovenstående gennemgang fastholder Orbicon derfor Natura 2000 konsekvensvurderingens konklusioner om, at projektet ved Thorup-Sletten ikke vil have nogen indflydelse på bevaringsmålsætningen for fugle på udpegningsgrundlaget eller skade integriteten i Natura 2000-område N16 og de samlede bestande i nærtliggende Natura 2000 områder ved Limfjorden.

For så vidt angår DN's påstand om, at Danmark med en gennemførelse af projektet ikke lever op til sine forpligtelser i forhold til EU-direktiverne under henvisning til en konkret EU-dom afsagt overfor Bulgarien, er Orbicon ikke enig i. Den pågældende EU-dom omhandler manglende/utilstrækkelig udpegning af et EU-fuglebeskyttelsesområde til beskyttelse af fuglearter på fuglebeskyttelsesdirektivet og tilsidesættelse af forpligtelserne til at foretage en konsekvensvurdering. Denne sag kan således ikke betragtes som sammenlignelig med projektet i Thorup-Sletten.

Med hensyn til påvirkning af flagermus (damflagermus, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000 område N16) og øvrige arter af flagermus (bilag IV-arter) henvises til konklusionerne i Natura 2000 konsekvensvurderingens kapitel 10.

Referencer

Bird Life International, 2016. *Eudromias morinellus* (Dotterel, Eurasian Dotterel). [Online]

Available at: <http://www.iucnredlist.org/details/22693906/0>

[Senest hentet eller vist den 2017].

Desholm, M. (2006). Wind farm related mortality among avian migrants – aremote sensing study and model analysis. - PhD thesis. Dept. of Wildlife Ecology and Biodiversity, NERI and Dept. of Population Biology, University Of Copenhagen. National Environment Research Institute, Denmark. 128 pp.

Durinck, J., 2016. Undersøgelse af forekomster af beskyttede eller talrige fuglearter ved mølleprojektet Thorup, s.l.: Wind1 A/S og G.K. Energi ApS.

Kahlert, J., Therkildsen, O., Haugaard, L. & Elmeros, M., 2010. Vurdering af effekten på fugle ved ændringer af en vindmøllepark ved Klim Fjordholme, s.l.: Aarhus Universitet, Danmarks Miljøundersøgelser.

Kahlert, J., Therkildsen, O. & Haugaard, L., 2012. Konsekvensvurdering af effekten på fugle- og dyreliv ved ændring af en vindmøllepark ved Klim Fjordholme, s.l.: Aarhus Universitet - DCE Nationalt Center for Miljø og Energi.

Orbicon, 2016. Vindpark Thorup-Sletten. Natura 2000 Konsekvensvurdering, Eurowind Project.

Naturstyrelsen, 2011. Vejledning til bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007. Om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, s.l.: Miljøministeriet, Naturstyrelsen.

Naturstyrelsen, 2014a. Natura 2000-basisanalyse 2016-2021. Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg Natura 2000-område nr. 16 Habitatområde H16, Fuglebeskyttelsesområde F8, F12, F13, F19 og F20, s.l.: Miljøministeriet, Naturstyrelsen.

Therkildsen, O.R. & Elmeros, M. (Eds.). 2017. Second year post-construction monitoring of bats and birds at Wind Turbine Test Centre Østerild. Aarhus University, DCE – Danish Centre for Environment and Energy, 142 pp. Scientific Report from DCE – Danish Centre for Environment and Energy No. 232. <http://dce2.au.dk/pub/SR232.pdf>

Wade, P., 1998. Calculating limits to the allowable human-caused mortality of cetaceans and pinnipeds. Marine Mammal Science, Issue 14, p. 1–37.